

Izhajajo vsako jutro.

Veljajo do konca leta 1918 20 K.

Za četrt leta K 10—

Mesečno K 3-50.

Posamezna številka 20 v.

Oglasi po dogovoru.

NOVICE

Uredništvo in upravnništvo je v
„Zadružni tiskarni“, Dunajska
cesta št. 7.

Telefona št. 180.

Uredništvo je strankam na razpo-
lago od 6—7. ure zvečer.

Št. 96.

Ljubljana, v sredo 23. oktobra 1918.

Leto I.

! Preobrat v deželnem dvorcu !

Dr. Karel Triller namestnik deželnega glavarja. — Majniška deklaracija — mrtva. — Nemci so za boj do skrajnosti.

Preobrat v deželnem dvorcu.

Na drugem mestu priobčujemo uradni komunikacije o včerajšnjih sklepih deželnega odbora. Ti sklepi so dalekosežnega in opravičeno rečeno zgodovinskega pomena.

Jasno, točno, brez kateregakoli pridržka, se je postavil zakoniti zastopnik kranjske dežele na stališče proglasa Narodnega Vjeća z dne 19. oktobra t. l. Kranjska dežela se je tedaj prva izmed vseh dežel habsburške monarhije na predlog deželnega glavarja, pridružila programu, ki ga je začrtal Narodno Vjeće v Zagrebu. To je tako pomembno in tako jasno, da ne potrebuje nobenega komentarja.

Deželni odbor je obenem izvajal vse posledice iz novega položaja, ki je nastal po zadnjih zgodovinskih dogodkih. Vodil bo formalno posle naprej, kot „negotiorum gestor“, strogo stvarno in objektivno, brez politične barve, v okviru deželne ustave in pripravil vse, da izroči svoj delokrog novi legitimni oblasti, ki je na poti.

V gotovi meri je pa to že anticipiral, ko je izročil poglavne deželne posle v roke deželnega odbornika dr. Trillerja, ki je član večinske stranke v deželi: Dr. Triller je odslej namestnik deželnega glavarja in vodi najvažnejše referate. Pravilno je izjavil, da s tem ne prevzame nobene odgovornosti za sklepe in ukrepe, ki so se do sedaj storili zoper njegov glas ali brez njegove vednosti. Deželni glavar je pravilno potrdil, da je to samoobsebi umevno. — Položaj se, da označiti z enim stavkom: V deželnem dvorcu je od danes naprej nov režim, ki je prehodnega značaja do prevzeta poslova po tisti oblasti, ki jo bo v ta namen upostavila nova jugoslovanska vlada.

Če so dosedanja odločanja činitelji deželnega odbora obdržali še svoje formalne mandate, so to storili v varstvo deželnih interesov in deželne imetje v prehodni dobi, tedaj varujoč do zadnjega nam javni blagor v nesebični požrtvovalnosti. Obenem so postopali strogo po demokratičnih načelih, ko so položili efektivno oblast v roke pripadnika narodne koalicije, ki reprezentuje večino naroda v deželi in katera bo brez dvoma v doglednem času tvorila jedro jugoslovanske vladne stranke.

Preobrat na Kranjskem je izvršen.

Iz seje dežel. odbora kranjskega v Ljubljani

dne 22. oktobra 1918.

Predsednik: deželni glavar dr. Ivan Šusteršič, prisednici deželni odborniki: msgr. dr. Evgen Lampe, dr. Vladislav Pegan, dr. Karl Triller in dr. Ivan Zajec.

Deželni glavar otvori sejo, konstatuje sklepčnost in izvaja:

Velesenjeni gospodje!

Odkar sem zadnjikrat imel čast predsedovati seji deželnega odbora, so se odigrali veliki, zgodovinski dogodki, ki so ustvarili popolnoma novo situacijo.

S to situacijo mora računati tudi kranjski deželni odbor in iz nje izvajati vse realno-politične posledice.

Deželni odbor je politična korporacija, ker je izšel iz političnih volitev.

V današnji situaciji pa, ki je prehodnega značaja, ne more izvršiti nobenega političnega čina več, izvzemši enega samega: da pozdravi proglas Narodnega Vjeća SHS. z dne 19. oktobra 1918 izražajoč nado, da se v 12. uri doseže sporazum med narodom in našim vladarjem. Prvo je naša narodna, drugo naša dinastična dolžnost.

V ostalem pa se ima deželni odbor odslej smatrati le še kot neke vrste negotiorum gestor. Opravljati ima tekoče posle strogo objektivno, brez vsake politične barve, varovati v svojem ustavnem delokrogu interese dežele in vsega njenega prebivalstva, hraniti deželno imetje in vse pripraviti, da izroči svoje posle v doglednem času novi legitimni oblasti. V poslednjem oziru je povdariti, da v kolikor pride v poštev naša dežela, previdava novo državno oblast, odnosno novo državno življenje ne le naš narodni program, ki je bil prvotno izražen v deklaraciji z dne 30. maja 1917 in je sedaj začrtan v proglasu Narodnega Vjeća, temveč tudi manifest našega vladarja z dne 17. t. m. Nahajamo se tedaj z označenim

svojim postopanjem v popolnem soglasju z merodajnimi ustavnimi in narodnimi faktorji.

Moji formalni predlogi se glase:

I.

Deželni odbor kranjske vojvodine pozdravlja proglas Narodnega Vjeća SHS. z dne 19. oktobra 1918, se mu imenom slovenske dežele v celoti pridružuje in sledeč pozivu proglasa, stopa v „nerazdružljivo narodno kolo, kateremu je pred očmi samo veliki ideal narodnega ujedinjenja, svobode in neodvisnosti“.

II.

Deželni odbor se odslej ne smatra več kompetentnim izvrševati katerekoli politične posle, temuč hoče le opravljati in izvrševati strogo stvarno tekoče posle v okviru svojega ustavnega delokroga, varovati deželno imetje in pripraviti izročitev svojih agend bodoči legitimni državni oblasti.

Od deželnega glavarja stavljeni formalni predlogi se sprejmo soglasno.

Deželni glavar potem naznanja, da je msgr. dr. Lampe odložil namestništvo deželnega glavarja, in sicer: izvajajoč posledice iz novega političnega položaja pa tudi radi svojega rahlega zdravlja.

Deželni glavar imenuje na to svojim namestnikom dež. odbornika dr. Karel Trillerja, ki izjavi, da s tem ne sprejme nobene odgovornosti za dosedanje sklepe in ukrepe, ki so se izvršili proti njegovemu glasu ali brez njegove vednosti. Deželni glavar izjavi, da je to samoobsebi umevno.

Deželni glavar na to, glede na novi položaj, porazdeli na novo referate.

O novi razdelitvi referatov in drugih podrobnostih seje se izda poseben komunikat.

Dinastično vprašanje.

Jugoslavija je gotova. Ostanje še dinastično vprašanje. To vprašanje hočemo kratko razmotrivati. Naša dinastična čustva so znana, toda nocoj v ospredje siliti teh čustev, temveč razpravljati hočemo vprašanje s stališča neomejene samoodločbe.

V principu gre za to: ali hočemo biti v bodoče popolnoma samostojni ali pa ena tistih neodvisnih in suverenih držav, ki naj v bodočnosti tvorijo Zedinjene države habsburško-loranske.

Popolna samostojnost je lahko misliti pod drugo dinastijo, n. pr. v smislu krškega programa pod dinastijo Karagjorgjevičev ali pa kot republiko. Mimogredno naj kratko izjavimo, da bi bili mi v tem slučaju za republiko. Ne vidimo namreč nobenega pametnega razloga, da bi, če se ločimo od ene dinastije, isto zamenjali za drugo, kajti to bi bila silno starokopitna rešitev celega vprašanja. Sicer pa to nikakor ni glavna stvar. Veliko važnejše je stvarno vprašanje, ki se mora predvsem rešiti, t. j. popolna samostojnost ali pristop k zvezi zedinjenih držav. Predvsem pa, in to ponavljamo in podčrtamo, more biti naš etnografski teritorij popolnoma zasiguran za našo jugoslovansko državo. To je conditio sine qua non, preko katere nihče ne more.

Ne da se tajiti, da je z zgolj narodnega stališča popolna samostojnost zelo vabljiva in blesteča. Treba pa je misliti nekoliko dalje: na možnosti življenja in razvoja in nemotenega obstoja naše nove države.

Jugoslavija leži ob Jadranskem morju; velik del obali je naša narodna posest. To nam daje velike možnosti za življenje in razvoj, toda prezreti ne smemo, ko imamo ob isti obali močnega sosedu, trikratno močnejšega na prebivalstvu in nerazmerno močnejšega na kulturnem, finančnem in komercialnem polju. Ta sosed bo naš konkurent. Z njim se bo pa morala Jugoslavija že na mirovnem kongresu boriti za najdragocenejše dele svojega narodnega ozemlja. Opraviti bomo imeli tedaj predvsem s politično, potem s močeno gospodarsko in osobito komercialno konkurenco tega sosedu. Italija bo po vojski močnejša kot kdaj poprej in ta njena moč bo latentna nevarnost za Jugoslavijo. Liga narodov nas pred to nevarnostjo ne bo mogla varovati, ker bo šlo za prosto kretanje narodnih in gospodarskih moči na svetovnem pozorišču. V prihodnjem članku hočemo svoje misli naprej razviti.

V Ljubljani, 22. oktobra 1918.

Dr. Ivan Šusteršič.

SHS.

Pod tem naslovom priobčuje v včerajšnji „Arbeiterwille“ znani socialistični publicist Hermann Wendel, ki je spisal že več razprav o jugoslovanskem vprašanju ter jih priobčil v najuglednejših nemških listih in revijah, zanimiv članek, ki ga prinašamo v izveščku.

Problem Jugoslovancev je prav posebne važnosti in se tiče obeh polovic habsburške države.

Kadar je blebetal preprosti nemški meščan o „našem zavezniku ob Donavi“, mislil je na avstrijske Nemce in Madjare, Slovence, Hrvate in Srbe pa je zaničljivo imenoval z enim samim pojmom „Mausefallenhändlernationen“ „ljudstva, ki branjarijo z mišnicami“, to pa prav radi tega, ker ni imel niti temne slutnje o vrednosti in bistvu teh vstajajočih in kvišku stremočih ljudstev. Na politično maloprvnost Jugoslovancev je pristikal dualizem. Od 1879. dalje so živeli Jugoslovani v nič manj nego osmih različnih upravnih enotah. Pa tudi kjer so imeli Jugoslovani v območju takega upravnega ozemlja večino ali močno manjšino, njih število v primerem političnem vplivu ni prišlo do veljave radi srednjeveškega volilnega reda. Na Koroškem n. pr. je imela slovenska tretjina prebivalcev le dva zastopnika v deželnem zboru in na Kranjskem, kjer je 94 odstotkov slovenskega prebivalstva, je volilo celih 53 nemških veleposelnikov četrtino poslancev in so imeli tako veto-glas v važnih vprašanjih.

Ko pa je začel razvoj kapitalizma močno pospeševati probujenje „narodov brez zgodovine“ avstrijske države in so se začeli Jugoslovani v širših masah prebujati do narodne samozvesti, so izbrali dunajski in budimpeštanski mogočnjaki še enkrat na rafiniran način staro devizo: Divide et impera! (Deli in vladaj!)

Velika stranka, ki jo je vodil sprva Ante Starčević in potem spretni Josip Frank, je gojila vroče nade na strogo katoliško Veliko Hrvatsko kot prvo silo vsega slovanstva in je do skrajnosti pobijali pravoslavne Srbe; obratno pa so bili pod Khuen Hedervaryjevim absolutizmom na Hrvatskem božani ljubljenci vlade in niso ostali Hrvatom ničesar dolžni. Pa tudi s tem vrčem se je zajemala voda le tako dolgo, dokler se ni ubil. V prvem desetletju sedanjega stoletja so si podali sovražni bratje roke, pod vplivom mlade generacije z radikalnim in nacionalnim mišljenjem je prišlo 1905 v zagrebškem saboru do srbsko-hrvatske koalicije, in ko je bila razvila jugoslovanska socialna demokracija prvič l. 1909 na ljubljanskem shodu prapor, na katerem je stala zapisana nacionalna združitev Srbov, Hrvatov in Slovencev kot dejstvo, njih nacionalno ujedinenje kot zahteva, so sledile počasneje ali hitreje meščanske stranke na pol jugoslovanske enotne misli.

Predvsem sta čudovito učinkovali svetovna vojna in ruska revolucija, in dočim se je majska deklaracija Jugoslovanskega kluba v drž. zboru l. 1917, ki je zahtevala ujedinenje vseh Jugoslovancev monarhije v samostojno državo pod habsburškim žezlom, med drugim sklicevala tudi še na hrvatsko državno pravo ko je bilo še razglašeno načelo samoodločevanja narodov, je nastal velik demokratičen pokret, prava meščanska revolucija, ki valovi skozi vse jugoslovanske pokrajine Avstrije Ogrske. Svetna in duhovska inteligenca ima ognjevit in odločne voditelje, in povsod se prikazuje znamenje „troimenega“ naroda: SHS Srbi, Hrvati, Slovenci (ali pa obratno, op. ur.).

Državo SHS v okviru monarhije danes lahko pograbijo Jugoslovani z rokami, toda kar se je včeraj zdelo narodom še dragocena glavica, se jim zdi danes zaničljiva miloščina. Tako so se izjavili Jugoslovani, da se ne morejo ustaviti s svojimi cilji za ujedinenje ob črnomernih mejnikih in ničesar več ne pričakujejo od dogovorov v okviru monarhije, vse pa od določb mirovne konference. V najtežji usodni uri zanikujejo državo, ki jih je tako, dolgo zanimalo, ravno tako kot da že ni nobene Avstrije-Ogrske več.

Ogri ne dajo zlata.

Separaten mir.

Budimpešta, 22. oktobra. Karolyjeva stranka je izvedela, da je generalni svet avstro-ogrske banke zapovedal peštanskemu glavnemu zavodu, naj spravi svojo v kletih se nahajajočo veliko zalogo zlata na Dunaj. Več članov stranke je interpelliralo o tem finančnega ministra Popovicsa, ki je izjavil, da hoče preprečiti transport.

London, 22. oktobra. Nekateri angleški politiki govore, da bi kazalo začeti z Ogri pogajanja o posebnem miru.

Ogrska zbornica.

V današnji seji ogrske zbornice je utemeljeval grof Karoly svoj predlog za ustanovitev neodvisne ogrske države. Mi moramo ohraniti hladno kri in delati. Vlada ne stori ničesar, zato naj se enkrat zgane ali pa naj se umakne demokratični vladi. Ogrski polki morajo domov, zveza z Nemčijo naj se razdre, sklene naj se takoj mir in ustavi izvoz živeža. Potem zakliče: Zganite se, če ne se bom jaz! Karoly-ju odgovarja Wekerle v znani maniri.

Wekerle in Slovani.

Budimpešta, 22. oktobra. Min. predsednik Wekerle je govoril v zbornici o odgovoru predsednika Wilsona in je rekel: da se on ne ozira na našo ponudbo premirja in miru. Kar se tiče merita, priznava Wekerle zahteve češkega naroda, a on ve, da Slovaki nimajo želje, priti v čehoslovansko državo. Glede Jugoslovancev pa je že izjavil, da vlada nima ničesar proti zedinjenju Jugoslovancev v deželan svetostefanske krone. K tem šteje tudi Dalmacijo. On je že pozval Hrvate, naj izrazijo svoje želje.

Grof Apponyi je predlagal, naj se ustanovi odsek petnajstero članov za zunanje in za doma-branske zadeve. Predlog je bil soglasno sprejet.

Ministrska posvetovanja.

Budimpešta, 22. oktobra. Ministrsko posvetovanje, ki se je počelo na Dunaju, bodo nadaljevali prihodnje dni v Budimpešti. V Budimpešti se ima baje vršiti tudi kronski svet, ki bo ugotovil besedilo noti za Wilsona.

Pogoji za premirje.

Stockholm, 22. oktobra. Pogoji, ki jih namerava antanta staviti za premirje, so baje sledeči: 1. Evakuacija Metza in Strasburga; 2. Odstopitev Helgolanda in Kiela; 3. Predaja vseh podmorskih čolnov in vsega trgovskega brodovja. Brez ugoditve teh pogojev ne more biti govora o premirju.

Rotterdam, 22. oktobra. Amerikanski listi objavljajo poluradno noto, ki izraža zahtevo, da prepuste Nemci Franciji Alzacijo-Loreno in da sicer upostavijo status pred vojno brez ozira na nemške naselbine.

London, 22. oktobra. Reutérjev urad je izvedel, da so v sledečih besedah nekako izražene misli, vodilnih krogov: Nemška nota misli, da je zahteval Wilson samo, da bi Nemci opustili zasedeno ozemlje in so še vedno mnenja, da je to točka, ki jo treba pojasniti. Svobode morja, kakor jo umevajo Nemci, pa Britanija sploh ne more priznati. Druge točke, ki se jih doslej še ni nikdo dotikal, vsebujejo vprašanje oškodnine in obnovitve.

Nemški državni zbor.

Vzroki izprememb v Nemčiji.

Berolin, 22. oktobra 1918. Državni kancler je v govoru izjavil, da se izprememba v vladi ni izvršila pod pritiskom inozemstva ali pa domačih razmer; te izpremembe izvirajo iz prepričanja in motivi so taki, da novotariji ni moči preklcati.

Zaradi pomanjkanja prostora ne moremo objaviti govora kanclerjevega v celoti. Nava-jamo le najvažnejši stavek: Pripravljeni moramo biti prvič na to, da sovražne vlade hočejo vojno in drugič, da nam ne preostaja nič drugega, kakor da se z vso silo naroda borimo do skrajnosti.

Državni zbor.

Dunaj, 22. oktobra 1918. S popolno in splošno brezinteresnostjo se je začela današnja seja poslanske zbornice.

Dunaj, 22. oktobra 1918. Ministrski predsednik prebere dopis, v katerem se sporoča, da je zunanji minister namignil v svoji noti z 19. t. m., naj zbornica izvoli odsek, ki naj bi ostal v stalni zvezi s pooblaščenici, ki se imajo odpisati k mirovnim pogajanjem. Ministrski predsednik prosi za obvestilo, je-li zbornica pripravljena izvoliti odsek v zgorajšnjem smislu. V tem slučaju bi bilo priporočljivo izvoliti odsek 26. članov, ki bi ga bilo potem izpolniti s primer-nim številom članov: gosposke zbornice. Predsednik izjavlja, da prepušča zbornici, da event. stavi predlog glede volitve takega odseka.

Hussarekove nadalnje izjave o Wilsonovi noti in hussarskem manifestu pa se gibljejo v smeri in obsegu njegovih pondeljgovih izjav v gosposki zbornici.

Hussarek je na to govoril precej obširno o samodoločbi narodov, katero zahteva tudi za Nemce, obljublja vladno pomoč pri spravi pogajanjih tudi Narodnim Svetom (— če jo bodo ti hoteli, op. ur.) in v opominu k složnem delu že iz finančnih in gospodarskih ozir, ki vežejo narode drugega na drugega.

Romun Isopescu-Grecul je stavil vprašanje glede odpada Ogrske in nameravane enostranske rešitve nagodbe. Za edino možen način razrešitve azmer smatra ustvaritev podonavske zveze držav. Govornik zahteva zedinjenje Romunov na Avstrijskem in Ogrskem.

Poslanec Grigorovici protestira proti nameram Ukrajincev, ki hočejo spraviti Bukovino do Sereta pod Ukrajino. Sicer pa imajo Nemci z Romuni slične interese, ker žive v kulturnem sosedstvu.

Ukrajinec Vasiljko govori proti Grigoroviciju in pravi, da se da pripadnost Črnovcev (Czernowitz) ugotoviti samo z ljudsko voljo.

Poslanec Lodgman pravi, da cesarski manifest zopet jasno dokazuje, da merodajni krogi ne poznajo dejanskih razmer.

V zadevi parlamentarnih posvetovanj glede mirovnih pogajanj je izjavil zunanji minister grof Burian, da nima konkretnih predlogov; prepustil je obema ministrskima predsednikoma, da se sporazumeta z zakonitimi zastopniki.

Na vprašanje posl. Zahradnika, zakaj se vojaštvu ne dovoljujejo dopusti, je izjavil vojni minister, da samo radi preobloženosti železnice ne.

Posl. Zahradnik želi, da bi bila uvedena parlamentarna kontrola nad zalogami v vojaških skladiščih, ker treba pripraviti razdelitev zaloga v prid revnemu prebivalstvu.

Prihodnja seja jutri ob 10. dopoldne.

Zahteve glede slovanskega vojaštva.

Pred poslansko zbornico so prišle vloge poslancev dr. Korošca in Stančiča radi premestitve, čeških, poljskih in jugoslovanskih polkov v njih domovino in radi odpoklica avstro-ogrskih divizij z zapadne fronte, kakor tudi glede premestitve vojaških ranjencev in bolnikov v bolnišnice v njihovi domovini. Poslanca zahtevata končno razpust delavskih kompanij.

Dnevna politika.

Narodno Vjeće o Wilsonovem odgovoru. V pondeljki seji Narodnega Vječja je bila sklenjena sledeča objava: Narodno Vjeće pozdravlja z največjo radostjo stališče, katero je zavzel predsednik Zedinjenih držav Wilson v svojem odgovoru na avstro-ogrsko noto z dne 4. oktobra t. l. ter izjavlja:

Narod SHS. je zavzel v svoji objavi 20. oktobra svoje stališče glede rešitve narodnega vprašanja v zmislu brezpogojne narodne samoodločbe. Dosledno s tem smatra Narodno Vjeće SHS. mednarodni mirovni kongres za edini kompetentni forum za končno rešitev narodnega vprašanja. Sklenjeno je bilo, da se store vsi koraki glede obnovitve ustavnih pravic, zlasti glede svobode tiska in pravice sestajanja v Banovini.

Narodno Vjeće pozivlja zagrebško meščanstvo in ves narod, da naj daje v svojih manifestacijah povsod samo duška svojem veselju in svoji navdušenosti, brez demonstracij, ki bi šle za uničevanjem tuje lastnine. Vsaka škoda pri takih izgrelih bi samo škodovala ugledu naroda v tej veliki dobi, in bi mogla tudi uničiti dobra, ki se morajo že sedaj smatrati kot last bodoče države SHS.

Češka — monarhija ali republika. Z Dunaja se poroča o željah gotovih čeških krogov, ki predlagajo za nosilce češke krone princa Hohenburga, sina umorjenega prestolonaslednika Ferdinanda. Antantofilni krogi pa baje prej ko slej mislijo na sina angleškega vojvode Connaughta. Socialni demokratje zopet so za republiko, za katero so, kot znano, delali razpoloženje z lepaki. Levica si želi dr. Beneša za prezidenta češke republike, prvi ministrski predsednik pa naj bi bil Kramar.

Francosko-angleška trgovinska pogodba odpovedana. Francoska vlada je odpovedala trgovinsko pogodbo z Anglijo.

Nov vojni kredit v Ameriki. V ameriški reprezentantski zbornici je bila slavljenja zahteva za nadaljnji kredit 6 milijard dolarjev v vojne svrhe. S tem naknadnim proračunom dosežejo vojni izdatki že 36. milijardo. Do julija prihodnjega leta bo baje v Evropi vsega skupaj do 5 milijonov Američanov.

Poljska in Nemčija. Poslanca nemškega državnega zbora Seyda in Korfanty sta bila povabljena v Varšavo na politično zborovanje. Zaprošila sta nemško vlado za propustnice, ta jima pa ni dovolila potovanja na Poljsko.

Wilsonova nota in Ogr. Wilsonova nota je madjarske kroge konsternirala. Sedaj šele prihaja spoznanje pravega položaja in v treznejših krogih vstajajo glasovi, ki zahtevajo takojšnjo likvidacijo dosedanje politike, odstop vlade, nastop novega kabineta, ki bi se naj predvsem pogajal z jugoslovani in Čehi. Posebno nujnim smatrajo dogovor z Narodnim Vječjem radi Reke, oziroma dohoda k morju.

Ban noče iti v Budimpešto. „Neue Freie Presse“ poroča iz Budimpešte, da je ministrski predsednik Wekerle povabil hrvatskega bana Mihajlovića, da naj pride v Budimpešto na posvetovanje. Hrvatski ban je na to povabil odgovoril, da ne more priti v Budimpešto, ker mu to sedanjí položaj na Hrvatskem in razvoj dogodkov ne dopušča.

Konec oblegovalnemu stanju na Španskem. Z vladnim odlokom so na Španskem zopet ustanovljena ustavna jamstva.

Cenzura odpravljena — na Španskem!

Madrid, 21. oktobra. Dne 20. avgusta proglašena cenzura je ustavljena.

Odgovorni urednik Franc Vrečar.

Odborl za dobrobit.

Dunaj, 22. oktobra. Odbor za prehrano nemškega narodnega zbora je imel danes popoldne posvetovanje. Udeležila sta se ga zastopnik urada za prehrano in zastopnik železniškega ministrstva.

Dunaj, 22. oktobra. V parlamentarnih krogih govore, da so se na Štajerskem zedinile vse nemške stranke in ustanovile odbor za dobrobit. Ta prevzame gospodarsko in politično vodstvo pod graškim županom Fizia. Cesarski namestnik grof Clary-Aldringen misli baje odstopiti.

Preureditev razmer na Češkem.

Praga, 22. oktobra 1918. V zelo dobro poučenih čeških krogih govore danes, da so v zvezi s finančnimi pogajanj, ki jih vodi češki narodni svet v Parizu z antanto, češki voditelji na pritisk ameriških bankirjev za trdno obljubili, da bo bodoča češka vlada z vsemi močmi skrbela, da se bo vršila preureditev razmer na Češkem brez izgrediv in pogromov.

Češko-slovaška vlada.

Dunaj, 22. oktobra 1918. Pri današnji konferenci načelnikov je izjavil poslanec Stransky imenom Češkega svaza, da je češko-slovaška država, ki ima svojo vlado v Parizu, priznana. Vsa pogajanja se morajo torej vršiti z njo in nobeden češki poslanec se ne čuti upravičenim, razpravljati z Dunajem ali s kom drugim.

Poljski kabineti.

Dunaj, 22. oktobra 1918. Glasom poročil iz Varšave ste se obe skupini poljske ljudske stranke, Długosceva in skupina Stapsinskega, združile. Poslanci Glombinski, Tertil in Witosz bi imeli vstopiti v poljski kabineti.

Protí združitvi Nemcev z Nemčijo.

Ženeva, 22. oktobra 1918. „Echo de Paris“ pravi, da stoji antanta pred težko nalogo, ker mora na vsak način preprečiti združitve nemških pokrajin v Avstriji z Nemčijo. To bi se dalo samo doseči z zapeljivimi koncesijami. Obnovitev Avstrije pa izvedejo narodi z lastnimi sredstvi.

Begunci na holandski meji.

Rotterdam, 21. oktobra. Kakor poroča „Nieuwe Courant“ prihaja na holandsko mejo vedno več beguncev iz ozemlja, katero nameravajo izprazniti Nemci.

Kje so nemške ladje?

London, 21. oktobra 1918. Na neko interpelacijo odgovarja Mac Namara: Mislim, da so nemške ladje iz Ostenda in Zbrugge-ja ušle preko holandskih voda. Zato jih nismo mogli ujeti kljub največji pazljivosti.

Napad na Dardanele?

Berolin, 20. oktobra 1918. Vojaški krogi računajo z velikim napadom na Dardanele. Pričakujejo tudi ofenzive proti fronti ob Marici. Ravno tako je tudi mogoče, da bodo poskusili sovražniki z vojaškimi operacijami proti severozahodni fronti evropske Turčije.

Razvoj dogodkov na Češkem.

Kakor hitro so upostavili Čehi svojo enotno narodno fronto z izvolitvijo „Narodnega Sveta“, so pooblastili njegovo predsedstvo, da realizira češko-slovaško državo. Za posamezne naloge so ustanovili posebne komisije, tako n. pr. za statistično ugotovitev državnega premoženja, in pa skrb za narodno-zanesljivo uredništvo.

Človek bi bil mislil, da se bo poslej delo takoj pričelo. Velika ovira je bila pri tem negotovost in nejasnost političnega položaja. Da bo Bolgarija odprla, to je Čehom sicer že mnogo poprej razodel bivši bolgarski-minister Gešov, ki živi v Švici, nič pa niso vedeli v namerah Francozov in Angležev, tako da je izjavil 29. septembra dr. Kramar, da se na Francoze in Angleže ni popolnoma zanašati, pač pa na Severno Ameriko (Wilsonov odgovor tudi to potrjuje). Toda do zadnjega so prihajala od češke vlade v Parizu navodila, „naj bodo previdni“. Zato je umljivo, da zahtevajo Čehi zase potne liste v Svicu.

Druga važna točka je stališče nove češke vlade, kateri bo stala nasproti radikalna ljudska masa, pomnožena z ljudmi, ki se vračajo iz Rusije, kjer so se navzeli boljševiškega duha. To nevarnost uvideva tudi svobodomiselna inteligenca in zato hoče, da bodi bodoča češka država strogo centralistična. Deželna avtonomija naj izginje in na njeno mesto naj stopijo staroslovanske županije. Centralističnim načrtom se pa upirajo Moravani, ki so zaradi tega pri N. S. v Pragi že protestirali.

O sporu med češkimi agrarci in narodnimi socialisti piše Klofačevo „Češko Slovo“: Mi moramo protestirati proti zlorabi Narodnega Sveta. Velika večina naroda je socialistična. Če prav je bil N. S. ustanovljen že pred štirimi meseci, vendar še ni bilo nobene plenarne seje, razun enkrat. Da se v celih štirih mesecih ne bi bilo dogodilo nič politično važnega ni verjetno. Temu je treba odgovoriti. Demokracija za nas ni prazna beseda. Časi v katerih so Mladoci Čehi in agrarci diktirali, so minili. Tudi mi hočemo vladati in sodočločevati — s to mislijo se mora sprijazniti vsak. Javnih polemik ni ravno treba provocirati, ker bi s tem kazali, da nismo edini, kar bi nemško časopisje brž pograbilo. Da se bo agrarna buržoazija z vsemi štirimi branila priznati sodočlobo širokih ljudskih plastij v češko-slovaški državi, to smo vedeli.

Zgornje vrstice smo posneli po „Reichsposti“ in po praški „Union“. Razvoj je zelo zanimiv in našemu precej sličen. Bržkone ne bomo dolgo čakali, da bo slično kakor „Češko Slovo“ pisal

tudi slovenski „Naprej“. Tudi pri nas se ljudska masa ne bo kar meni nič tebi nič uklonila diktatom s katere koli strani.

Iz domačih listov.

Sinočnji „Slovenec“ priobčuje na uvodnem mestu sledečo posmrtnico na majniško deklaracijo:

Združitev vseh avstro-ogrskih jugoslovancev v skupno, samostojno državo pod habsburškim žezlom, to je bila zahteva majniške deklaracije. Takoj v začetku, ko je bila ta izjava podana v državnem zboru, je bilo rečeno, da je to naš minimum: najmanj, kar zahtevamo. Znano je tudi, da je dr. Krek, ki je imel vedno precej vidika v bodoči razvoj političnih razmer, opozoril takrat vodilne državne kroge, da je to zadnja možnost, rešiti jugoslovansko vprašanje v okviru monarhije.

Toda prišlo je drugače! Pa ne po naši krivdi — to nam vest jasno govori — temveč po vaši lastni, avstro-ogrski gospoda!

Zadnjo možnost, rešiti jugoslovansko vprašanje v okviru avstro-ogrski monarhije je Avstrija zamudila. Ni nam hotela dati našega minimuma in sedaj prihajajo drugi, ki imajo sedaj moč in oblast, in ti nam ne branijo našega maksimuma. In Narodni Veče je sedaj v Zagrebu proglasil naš maksimum: združitev vseh jugoslovancev brez ozira na katerekoli deželne in državne meje v eno samo državo. Minimum je zamujen, maksimum je sedanja naša zahteva.

Kaj pa s habsburško dinastijo? Častitljivi in hvaležni spomini nas vežejo z njo in ko smo proglasili majniško deklaracijo, kjer smo poudarjali habsburško hišo, smo mislili odkrito. Nikdar nam majniška deklaracija ni bila krinka, pod katero bi skrivali kake protidinastične misli. Danes pa moramo reči: Zvesti smo avstrijskemu cesarju, dokler nam mednarodno veljavni mirovni razgovori, katerim bo tudi Avstrija in njen vladar pritril, ne sarkonirajo popolne samoodločbe. Takrat pa bo imelo besedo naše jugoslovansko ljudstvo.

„Slovenski Narod“ prinaša na uvodnem mestu, kakor pravi, od avtoritativne strani oklice na narod, odkoder posnemamo:

Velika doba nam nalaga novih dolžnosti, vsak izmed nas se zavedaj, da je vojak v boju za svobodo in se brezpogojno drži narodne discipline. Vzpodbujajmo se medsebojno, podpirajmo se, med nami naj vzcvete nova bratska ljubezen.

Posebno važna naloga pripade našim občinam: župani in občinski odbori, pazite na mir in red, posvečajte vso svojo pozornost ureditvi prehrane, skrbite, da si bodo občinarji medsebojno pomagali, pripravljajte se v vsakem oziru na samopomoč. Neizmerne važnosti je, da vladajo v vsaki naši občini urejene razmere.

Po domovini.

Narodno žalovanje je bilo včeraj po ljubljanskih kavarnah. Začelo se je že zarano zjutraj. Žalostni in potrti so srkali narodnjaki in nenarodnjaki svojo belo ali črno vojno kavo in srditi odhajali v bližnje trafike. Tudi od tam so se vračali kislih obrazov in srepe gledali skozi naočnike. Iz trafik so drli na pošto. Na križišču se je nabrala velika gruča, ki je živahno razpravljala menda o velikih dogodkih. Ljudje so ugibali to in ono. „Ali so že boljševiki v Ljubljani, ali kaj? Ali je moka zopet po 30 kron kilo? Ali bodo pa danes že razglasili jugoslovansko republiko?“ — tako se je izpraševal „Slonov“ pikolo in se hitro izmuznil iz kavarne, da postreže gostom z naj-novejšim. Hitro se je pomešal med množico in prinesel gostom žalostno vest, da je danes izostala najtečnejša dušna hrana za nobel ljudi, namreč — „Tagespost“! Druzega hudega ni bilo, tudi črnih zastav ni bilo videti.

Avstrija, Nemčija in mir. „Arbeiterwille“ piše: Ne verjamemo, da bi bilo v Nemčiji še dovolj ljudi, ki bi se odločili za vojno in za Hohenzollerje namesto za mir brez Hohenzollerjev. Nemcem je pa sicer svobodno, naj naredijo, kar hočejo. Za nas pa stoji stvar drugače: mi take požrtovalnosti ne razumemo, ker je nočemo in več ne moremo naprej. Za nas stoji stvar tako, da moramo takoj imeti mir.

Pismo Viljema II. carju. „Izvestija“ priobčuje odlomke pisma, katero je pisal nemški cesar l. 1895. carju. En odlomek slove: Moj državni zbor ima proketo slabo vodstvo, ker koleba med socialisti, katere podpirajo židje in med katoliki. Po mojih mislih bi bilo treba oboje obesiti.

Kako ga podajejo! „Deutscher Montag“ piše: Javno vprašanje poslancu Marklu: Vi ste bili torej od l. 1907 naš poslanec. Ne smete trditi, da Vam je delal naš okraj preglaivce. Vedno smo Vam čuvali politično neodvisnost in Vas nismo ovirali, ako ste brezpogojno sledili vladi. Zdaj pa vprašamo: Kako to, da je bilo nemško mesto Celje enostavno priključeno jugoslovanski državi? Li niste mogli tega preprečiti? In kaj mislite ukreniti, da se priključi Celje nemškemu ozemlju? Zahtevamo najnujnejše odgovora! — Pa že res hoče imeti vsak nemškiutar zase avtonomijo! Komur bodoče razmere niso po godu, pa naj neha izsesavati slovenski narod in naj se izseli!

Vsem nemškim občinam južno Drave! Pod tem naslovom objavlja „Deutscher Montag“ sledeči poziv: „Nemške občine južno Drave! Hočejo vas, ne da bi vas vprašali in ne da bi se ozirali na samoodločbo narodov, „šenkati“ jugoslovanski državi! Nemške občine! Treba je hitre samopomoči. Odzgoraj nikarte ničesar pričakovati. Ti slišijo le, če se morajo bati. Zato ven z nemškim glasom. Skliči takoj izredne seje občinskih odborov in sklenite resolucijo, s katero najostreje protestira občina (ime) proti priključitvi v jugoslovansko državo in zahtevajte, da se priključi k nemškemu ozemlju in hoče z vso močjo delati na to. Ta protest naj se vpošlje na Dunaj cesarjevi kabineti na pisarni in ministrskemu predsedniku, prepis pa na „Deutscher Montag“.

Nemške občine južno Drave! Ven z aktivno politiko. Ne dajte se obvladati od avstrijske vlade! Na dan z najostrejšimi protesti“. — To dela slaba vest!

Razglas deželnega odbora vojvodine Kranjske z dne 21. oktobra 1918, št. 11071, s katerim se določajo oskrbovalne takse za kranjsko deželno blazinico in deželno blazinico-hiralnico. Dogovorno s c. kr. deželno vlado v Ljubljani se določajo oskrbovalne takse, pričenši s 1. novembrom 1918 do nadaljnjega za osebo in dan, kakor sledi: V kranjski deželni blazinici: Oskrbovalna taksa I. razreda na 15 K; II. razreda na 10 K; III. razreda na 5 K. V kranjski deželni blazinici-hiralnici: Oskrbovalna taksa III. razreda na 4 K. To se daje na občno znanje. Deželni glavar v vojvodini Kranjski: Dr. Ivan Šusteršič.

Umrli so: V Ljubljani gdč. Marijanca Kreuzberger, c. kr. poštna uradnica; Fran Kukovica, trgovski poslovodja mestne aprovizacije ljubljanske; č. g. Janez Jaklitsch, župnik v Poljanici; v dež. bolnici: Dostal Ivan, Pirman Marija, Kastelic Genovefa, Bezljaj Franc, Schubernig Franciška; v blazinici na Studencu: Adolf Perko, slikarski mojster.

Za vsakdanji kruh. Hrvatska vlada je sklenila, da ne pomaga samo Dalmaciji in Istri, marveč tudi drugim vsled lakote ogroženim pokrajinam, zlasti tudi slovenskemu prebivalstvu na Goriškem, kamor je namenjenih 150 vagonov krompirja.

Prevažanje mrličev po železnicah se ustavi. Radi naraslega jesenskega prometa in transportnih težkoč, ker je obolelo več železniških uslužbencev, je železniška uprava prisiljena, do nadaljnjega ustaviti prevažanje trupel. Iz javnih interesov potrebuje vozove za druge nujnnejše transporte.

Avstrijsko vojno poročilo.

Večji boji na Laškem in na Balkanu.

Dunaj, 22. oktobra. (K. u.) Uradno:

Italijansko bojišče.

Včeraj zelo zarana se je posrečilo sovražniku mimogrede vdreti v naše jarke na ozemlju Monte Sisemol. Bil je vržen s protisunkom. Nadaljni napadalni poskusi so se izjalovili v našem ognju. V kotlini Alsno smo obrezuspešili italijanske poizvedovalne poskuse.

Balkansko bojišče.

Ob Moravi so bili napadi zavrnjeni. Akcija nemških čet je merila v sovražno postojanko. Pri Zaječarju je mogel pridobiti sovražnik ozemlja. V Albaniji je prišlo ob reki Mati do bojov zadnjih čet.

Šef generalnega štaba.

Iz nemškega vojnega poročila.

● Jugovzhodno bojišče.

Severovzhodno Kruševca in ob Bukoviku so se ponorečili sovražni napadi. Uspešne lastne akcije pri Trubarevu in južno Morave.

von Ludendorff.

Nemško vojno poročilo.

Vsebina: Ob Lysi in Skaldi infanterijski boji. Sovražnik je skušal prekoračiti reki. Boji pri Kortryku. Angleži so zasedli s strojnimi zvoniki v St. Amandu. Amerval v sovražnikovih rokah.

Napadi Francozov na široki fronti med Oise in Serre.

Po artiljerijski pripravi so napadli Američani sev. Sommerance in na široki fronti ob Bantheville. Večina napadov odbitih.

Večerno poročilo.

Berolin, 22. oktobra. (K. u.) Uradno.

Z močnimi napadi v Flandriji, jugovzhodno Deince in vzhodno Kortryka je pridobil sovražnik le malo tal. Na vzhodnem bregu Aisne, na obeh straneh Vouzieresa in na vzhodu Airya so se Francozom izjalovili močni napadi.

Širom sveta.

Nikolaj Nikolajevič — živi. Bivši generalisus Nikolaj Nikolajevič, o katerem so javljali, da je bil ustreljen, živi v Kijevu.

Plače boljševiških žurnalstov. „Izvestija“ javljajo o nagradah boljševiškim žurnalistom sledeče: Načelstvo sovjetov je določilo sotruidnikom boljševiškega časopisja stalne plače. Uredniki bodo sprejemali na mesec 12000 rubljev in 1 rubelj 50 kopejk nagrade za vrsto; uredniki tednikov pa bodo dobivali 8000 rubljev na mesec in 600 rubljev za tiskano pol. Reporterji dnevnikov bodo imeli na mesec 500 rubljev in 60 kopejk za vrsto. To so vsekakor lepe plače kljub draginje.

Vojaške zdravnice na Francoskem. Francoski državni podtajnik v zdravstvenem uradu, Mourier, je sklenil, pritegniti v pomožno zdravstveno službo zdravnice in slušateljice medicine, ker primanjkuje vojaških zdravnikov.

Kako delajo milijarde. V avstroogrski banki je nastavljenih pri tiskalnih strojih, ki tiskajo bankovce 1000 delavcev. Delajo v dveh obdobjih, od 7. ure zjutraj do 3. ure popoldne prvi, drugi od treh popoldne do enajstih ponoči. To je veletovarna za bankovce.

Ali ste že pridobili novega naročnika Novicam?

Tiskala Družna tiskarna v Ljubljani.

Izdaja konzorcij „Novic“ v Ljubljani.